

eldöntenie, hogy egyesség híján miként lett volna alperes a költségek megfizetésére kötelezendő.

*

A perre utasított *bérbeadó* olymódon tartozik feltételesen sorozott bérkövetelését akár kereset, akár fizetési meghagyási kérelem előterjesztése útján érvényesíteni, hogy az érdekelteknek kellő idejük legyen beavatkozási joguk gyakorlására. Nem felel meg ennek a kelléknek az, ha bérbeadó és bérlő idézés nélkül jelennek meg a bíróság előtt és ott egyességet kötnek anélkül, hogy előbb megjelenési szándékukról az érdekelteket, elsősorban a kifogást tevő végrehajtatót kellő időben és megfelelő módon értesítették volna. A bérbeadó ily esetben a perre-utasító bírói rendelkezésnek nem tett eleget. (Pk. V. 4730/1936.).

*

Követelésnek biztosítékként való engedményezése, ha a felek még csak bizalmi alapon sem kívántak az engedményesnek tulajdonjogot biztosítani, voltaképp *követelés elzalogosítását* jelenti. Ily jog nem érvényesíthető igényperrel, mert nem alkalmas annak meggátlására, hogy a végrehajtó magát a lefoglalt követelésekből végrehajtási úton kielégíthesse, *hanem* a kielégítési sorrend keretén belül *elsőbbségi bejelentéssel*. (P. V. 5462/1936.).

Dr. Vági József.

Életbeli gyakorlat — bírói joggyakorlat.

Az örökbefogadásról szóló 81. számú jogegységi határozat, amely tudvalevőleg a korábbi azon joggyakorlatot, amely az örökbefogadói szerződés magánjogi érvényességéhez kormányhatósági megerősítést nem kívánt meg, elentétére fordította, indokolásában beszámol egy élettapasztalatról. „Jelemző a közfelfogásra — mondja az indokolás — hogy a bíróság eddig követett gyakorlatának ellenére az örökbefogadási szerződéseket elenyésző s ennél fogva számba nem is jövő esetektől eltekintve, kormányhatósági megerősítés végett bemutatják s azokat az örökbefogadási szerződéseket, amelyekről a kormányhatóság a megerősítést megtagadta, nem létezőnek tekintik. Világosabban nem mutatja ezt semmi, mint az a tapasztalat, hogy évtizedek mulnak el addig, amíg egy-egy kormányhatóságilag meg nem erősített örökbefogadási szerződésnek magánjogi vonatkozásban való érvényesítését megkísérlik.“

A jogegységi határozatban foglalt élettapasztalat párjaként érdemes megemlíteni Juhász Andornak, a Kúria nyugalomba vonult elnökének egy Jogászegyleti felszólalását, amelyben az utólagos váltótelepítési gyakorlatunk megváltoztatásáról emlékezett meg. Juhász Andor volt az 1911. évi országos jogászgyűlésen ennek a kérdésnek előadója; az ő javaslatára foglalt állást a jogászgyűlés az akkori bírói gyakorlat ellen. Amikor

két évtized multával az új egységes váltótörvény megint aktuálissá tette az utólagos telepítés kérdését, a Jogász Egylet vitája során Juhász Andor elmondotta volt, hogy annak idején mint a Kúria váltójogi referensének feltűnt, hogy az élet a bíróság akkori gyakorlatában kifejecesedett szabály ellenére — és számolva a joggyakorlattal való szembehelyezkedés kockázatával, mégis nagy mértékben él az utólagos telepítéssel. Az életnek a joggyakorlat tételével való ez a rendszeres szembe kerülése készítette őt arra, hogy a joggyakorlat tételének helyességét vegye vizsgálat alá. Az élet állandó szembehelyezkedése a joggyakorlattal — így vált a joggyakorlatban bekövetkező fordulat motorává.

Ez a két eset világosan mutatja, hogy a szokásjog — a nép jogi közmeggyőződése, amelynek csak kifejezésre juttatója a bírói gyakorlat, amelyet tehát helytelen is „bírói szokásjog“ névvel illetni.

De ez a két eset igazolja azt is, hogy a bírói gyakorlat, ha módjában van megállapítani, felderíteni a nép jogi meggyőződését, a szokásjognak ezt az igazi forrását, akkor a szokásjognak érvényt szerez az eddig bírói gyakorlat ellenére is.

Szeretnők az életnek döntő tanuságtételét a bírói gyakorlat ellenére a 112. számú elvi határozat vonatkozásában értékesíteni. Ez a határozat tudvalevően tulajdonjog fenntartás esetén a dolog véetlen elpusztulásának veszélyét az eladóra — a „tulajdonosra“ — hárítja.

Az elvi határozatot Szladits Károly Kötelmi jogi kézikönyvében is helyteleníti. Schuster Rudolf két évtizede harcol a jogegységi határozat ellen. Ezuttal a fenti gondolatmenetbe beilleszkedve, arra kell utalnunk, hogy a jogegységi határozat elvi alapja, hogy eladó a dolog terhére eső elpusztulása folytán úgy tekintendő, mint aki nem teljesített. Ebből folyik, hogy eladó a vételár fizetését (az adós teljesítését) nem igényelheti — nem követelheti tehát a még ki nem fizetett vételárhátralék megfizetését, de ugyanezen okból a már megfizetett vételári összeghez sincs joga, ez tehát tőle a *causa data causa non secuta* elve alapján visszakövetelhető. „Az élet elveti a jogegységi határozatot, és a vevők a jogegységi határozattal részükre megnyiló jogot köztapasztalat szerint a maguk javára nem értékesítik. Ha a felek önérdékük rovására a visszajáró vételár iránti igényt rendszeresen nem érvényesítik — noha az esetek elég gyakoriak — amikor ily jog kereseti érvényesítésére mód és lehetőség kínálkoznék — a jog érvényesítésének ez a tökéletesség — úgy látszik kivétel nélküli — elhanyagolása a legbeszédesebb bizonyossága annak, hogy a közfelfogás, a nép jogi közmeggyőződése nem fogadta be a jogegységi határozat álláspontját. A gyakorlati életnek ez a tanuságtétele annál erősebb, mert az emberek szívesen lépnek fel kísérletszerűen is jogok érvényesítésével — it pedig a rendelkezésükre álló jog érvényesítésétől tartózkodnak. Ha bírói gyakorlatunk fegyelmezett önkritikája más vonalakban is tudomást vett, sőt elfogadta a nép jogi köz-

meggyőződésének a felek rendszeres magatartásában ellenőrizhető megnyilvánulását, helyénvalónak tartanók, ha a 112. sz. E. H. tekintetében is követné a bírói gyakorlat az élet útmutatását.

B. S.

A szabadságvesztés, mint bontó oknak elhelyezkedése a H. T. rendszerében.

A H. T. 79. §-a és 80. §. d) pontja a szabadságvesztés büntetésre ítéltetést bontó okként jelöli meg. A törvény indokolása és a bírói gyakorlat megegyeznek abban, hogy ez esetben a bontó okot maga az elítéltetés ténye létesíti, nem pedig az a cselekmény, amely miatt a házastársat elítélték: a házassági per bírása nem teheti vizsgálat tárgyává a házastársnak az elítéltetés alapjául szolgáló cselekményben való véttségét.

Kérdés, hogy ez a bontó ok miképpen viszonylik a H. T.-nek a véttség elvére alapított bontási rendszeréhez.

A kérdésre két felelet kínálkozik:

1. Az elítéltetés ténye megdönthetetlen vélelmet (*praesumptio juris et de jure*) állít fel a házastárs véttségére tekintetében, ezért az elítéltetés tényének bizonyításával a véttség kérdését is eldöntöttnek kell tekintenünk.

Vagy

2. Ebben az esetben a H. T. eltér a véttség elvtől, (melyet amúgy sem alkalmaz tisztán, hiszen a 80. §. ut. bekezdésében a feldultsági elvvel kombinálja) és tisztán feldultsági elven alapuló bontó okokat létesít. Elgondolása szerint ugyanis az elítéltetés ténye egymagában annyira alkalmas az életközösség feldulására, hogy emelett a házastárs véttségét még külön nem kívánja meg.

A kétféle megoldás között *elméletileg* a különbség az, hogy míg az első a H. T. véttség elvtelével összhangban áll, az utóbbi azt megbontja.

Gyakorlatilag az első megoldás következetes végiggondolásával a bontó ok tényálladékát úgy kell elképzelnünk, hogy az a bűncselekmény elkövetésével kezdődik és a bűncselekmény következtében beállott eredménynek: az elítéltetésnek beálltával fejeződik be.

Mint hogy a különös tényálladék megvalósulásának egész ideje alatt a bontó ok általános tényálladéki elemeinek is fenn kell forogniok, ezért, e szerint az elgondolás szerint, a házasságnak már a bűncselekmény elkövetésekor is fenn kellett állnia, mert hiszen ez a bontó oknak általános tényálladéki eleme: enélkül bontó okot nem lehet megvalósítani.

Tehát, e szerint a megoldás szerint a házasságkötés előtt elkövetett bűncselekmény miatt a házasság fennállásának tartama alatt történt elítéltetés esetén a házasság nem bontható fel, mert a bűncselekmény elkövetésénél hiányzott a bontó ok ezen általános tényálladéki eleme, enélkül pedig a fent kifejtettek szerint a bontó ok a maga teljességében nem valósult meg.